

**Artūro Tereškino, Ritos Petkevičiūtės, Jurgos Buaitės-Vilkienės ir Rasos
Indriliūnaitės mokslo studijos „Vyrai nusivylimo ekonomikose: tarp gero
gyvenimo ir socialinės atskirties“ recenzija**

Mokslo studija „Vyrai nusivylimo ekonomikose: tarp gero gyvenimo ir socialinės atskirties“ – originalus našas tiek socialinės atskirties, tiek lyčių sociologijos tyrimus. Knygoje analizuojamos socialinės atskirties riziką patiriančios vyrų – bedarbių, benamių ir kalintųjų – grupės. Autoriai nagrinėja tiek Lietuvoje, tiek Vakaruose mažai tyrintą vyrų socialinės atskirties ir vyriškumo fenomeną. O socialiniame atskirtyje gyvenančių vyrų *gero gyvenimo* sampratos ir jos sivaizduojamo gyvenimo perspektyvos iki šiol nebuvo tyrinotos. Studija apima skirtingus vyrų gyvenimo aspektus, tokius, kaip jų gero gyvenimo vizijos, vyriškumo konstravimas, jų bendruomeniškumo ir socialiniai tinklų suvokimas, stigmatizavimo ir kriminalizavimo patirtys ir sitraukimas socialiniams paslaugų tinklų praktikos. Be to, knyga ne tik gilina visas minėtas temas, bet ir kritiškai reflektuoja socialinės atskirties, vyriškumo, subjektyvios gerovės, gero gyvenimo, socialinių tinklų, socialinės paramos sistemos, emocijų, siejamų su socialinės atskirties išgyvenimu, sąvokas.

Įvadinėje mokslo studijos dalyje aptariamos socialinės atskirties, gero gyvenimo, afektinės nusivylimo ekonomikos sąvokos. Joje naujai pažvelgiama socialinę atskirtį ne tik kaip materialinę deprivaciją, bet ir kaip normatyvios inegracijos trūkumą ir nesugebėjimo susikurti visuotinai priimtina gerą gyvenimą rezultatą. Čia taip pat parodoma, kad socialinė atskirtis iš dalies gali būti lygota afektinė arba emocinė veiksniai ir afektinio pripažinimo stoka.

Pirmoje studijos dalyje aptariama jaunų bedarbių vyrų socialinių grupių. Šios dalies trijuose skyriuose pateiktuose tyrimuose su jaunais bedarbiais vyrais išryškunami emociniai socialinės atskirties aspektai, vyrų vyriškumo ir atskirties sąsajos bei socialiniai paramos tinklų reikšmės dar praradusi vyrų gyvenimuose.

Antra šios mokslo studijos dalis skirta nakvyns namų gyventojų ir kalintų vyrų analizei. Šios dalies pirmuose dviejuose skyriuose tikinamai parodoma, kaip benamių vyrai adaptuojasi nakvyns namuose, perima jos kultūros normas ir taisykles ir kartu vengia kurti savarankiškus gyvenimus už šios institucijos ribas. Paskutiniai studijos skyriai koncentruojasi ties kalintų vyrų trijuose Lietuvos pataisos namuose – Vilniaus, Alytaus ir Pravieniškio pataisos namuose-atvirojoje kolonijoje – analize. Juose gilinamasi retai Lietuvoje analizuojamas temas – skirtingas vyriškas laikysenas bei gero gyvenimo fantazijų ir vyriškumo santykis pataisos namuose.

Būtinai pažymėti, kad ši mokslo studija remiasi išsamia empirine medžiaga – 93 pusiau struktūruotais interviu su socialinės atskirties riziką patiriančiais vyrais, joje pakankamai išsamiai aprašomos teorinės ir metodologinės atliktų tyrimų strategijos ir atidžiai analizuojama surinkta empirinė medžiaga. Studija išsiskiria net tik platesniu socialinės atskirties, kuri nepatpinama su materialine deprivacija, suvokimu, bet ir ypatingu dėmesiu menkai Lietuvoje analizuotomis emocinėmis socialinės marginalizacijos dimensijomis.

Pagirtina autorių etinė pozicija. Ši mokslo studija – autorių diagnostinė ir ekspozicinė priemonė, pasipriešinti Lietuvoje vyraujančiai tradicijai, legimituojančiai valstybės galiai, visuomenės požiūriui ir socialinei kontrolei, primetančiai socialiai vargstantiems dar didesnę pažeidžiamumą našą. Bet tuomet logiškai kyla klausimas: kokios rekomendacijos ar patarimai su socialinės rizikos vyrų grupėmis dėl socialinės ir palaikymo pagalbos, veiksmingų priemonių ir galimybių yra siūlomos nusivylimo ekonomikoje?

Metodologiniu požiūriu būtų įdomu žinoti, koks specifinis tyrėjo pasirengimas, empatija, išskirtinė bendravimo strategija, kompetencija ir pan. būtina organizuojant panašius kenčiančių vyrų ir jų vyriškumo tyrimus? Ar turi įtakos tyrėjo(ų) lytis, apklausiant bedarbių, benamių ir įkalintųjų grupes? Kaip atrinkti tyrėjai, kokie jų asmenybiniai bruožai eksploatuojami interviu metu?

Siūlyčiau lietuivinti mokslo studijoje terminologiją, pavyzdžiui, *šansai*, *lūzeris*, o sąvokų *toksiškas*, *fasadas* ir pan. lietuviško konteksto konotacija visiškai kitokios. Pavyzdžiui, sampratos *fasadas* prasmę, tiksliau atitiktų sąvoka *išorinis įvaizdis*.

Mokslo studija „Vyrų nusivylimo ekonomikose: tarp gero gyvenimo ir socialin s atskirties“ atitinka šio tipo mokslo darbams keliamus reikalavimus, todėl rekomenduojama spaudai.

Prof. dr. Virginija Šidlauskienė